

za prevoz pohištva, v vsakem slučaju pa se je treba izkazati z uradnim ukazom za potovanje, oziroma za selitev.

Kulturno delo Matice Srbske. Dne 1. marca se je v Novem Sadu vršila seja vseh kulturnih odborov Matice Srbske. Glasom podanih poročil je imela Matica Srbska lani v notranjosti 70 odborov, ki so priredili 623 naučnih predavanj, 36 akademij in 169 gledaliških predstav. Odbori so vzdrževali 109 narodnih knjižnic, 24 čitalnic, 22 odrov in 5 kinematografov. V Matici je centrala diletantске gledališke družbe, v kateri je organiziranih 129 gledaliških in odrskih odborov.

Zlatno dijete — opomene šolskoj djeci. Do malo dana izišel je knjižica pod gornjim naslovom. Na temelju življenja i ljubavi za 40 g. sa šk. djecom sastavio sam knjižicu, punu očinskih opomena i uputa kako da dijete bude uzornim učenikom, dičnim mladim i čestitim čovjekom. Nastojao sam, da uputim dijete, kako mu se je ponašati u svim prigodama djetinjeg života, biva: u kući, u školi, na putu, u crkvi, u društvu, pri igri, pri radu; kako će ljubiti roditelje, učitelje, nauku, školu, rad, drugove, zdravlje, domovinu, odabrano zvanje, plemenite ljude, uzorne kreposti i sreću svega čovječanstva. Moja je namjera, da podam našoj djeci neku vrst vođe, vademekuma, galateje, koji bi bio općenit za svu šk. djecu naše otadžbine, za muškarce i za ženske, pa da svako dijete ima u šk. torbici. U našoj pedagog. literaturi ima raznih uzgojnih knjižica za djecu, ali nemamo takove, u kojoj bi bile nanižane sve upute, potrebite dječaku i djevojci, da se uzorno ponašaju. Ja želim, da svako dijete nabavi moju knjižicu. S toga molim častne kolege-će, da se od srca zauzmu. Preskupa je štampa ipak zadovoljiti ću se i gubitkom, a da i siromašnije dijete nabavi dječice. Cijena će biti cigla tri dinara. Iz Dalmacije sam dobio više tisuća predbrojnika, pa malim učiteljskim iz drugih pokrajina, da mi pojedinačno javi koliko ista želi za svoju šk. djecu. Uvjerem sam, da će mi svi biti pri ruci, a meni nije do dobiti ni do štave, već mi je na srcu da uradimo dobro djelo miloj djeci svojoj, za koju živimo i čuvujemo. Petar Kuničić (Starigrad na Hvaru u Dalmaciji).

— Opozorjamo na nove knjige, ki so izšle v založbi Učiteljske tiskarne in so označene v oglašni zadaj z debelimi črkami.

— Zbirka pirhov za Jugoslovensko Matico med našo šolsko mladino. Kakor vsako leto, tako je tudi za letošnje Veliko noč naprosila Jugoslovenska Matica slovensko mladino, da daruje iste za svoje bratce in sestre v zasadenih ozemljih po en velikonočni pirh — po eno sveže jajce. Tozadevne okrožnice so se vsem šolskim vodstvom v Sloveniji že razposlale in Jugoslovenska Matica je trdno prepričana, da ji bo šlo tudi tokrat slovensko učiteljsvo, ki nosi in izvršuje velik del narodnoobrambene dela v idealni meri na roko. Zbirka pirhov je dovoljena od Prosvednega oddelka v Ljubljani z dopisom z dne 26. februarja 1924, št. 431.

Učiteljski pravnik.

— Š Kolkovanje prošeni in odločb za oprostitvev pouka. Vprašanje: Prosim za prijazno pojasnilo: So li podvržene kol-kovini (Din 5 + 20) prošnje za predčasen odpust iz šolske obveznosti, oziroma za oprostitvev od šolskega obiskovanja v poletnem tečaju (Š 21. drž. zak. z dne 2. maja 1883, drž. z. l. št. 53 — oziroma ministrska naredba z dne 8. junija 1883, št. 10.618) — zlasti pa če vloži tako prošnjo krajni šolski svet (kumulativno) v obliki izkaza (v zmislu čl. V. točka 9. omenjene ministrske naredbe). — **Odgovor:** Krajni šolski svet je urad, zato njegovi dopisi na šolsko vodstvo niso podvrženi kolkovanju in istotako ne dopisi šolskega vodstva krajnemu šolskemu svetu. Pismene prošnje privatnikov krajnemu šolskemu svetu za oprostitvev morajo biti kolekovane s 5 Din, in istotako pismene odločbe krajnega šolskega sveta o oprostitvi z 20 Din, ki jih vplača prošilec.

Naša gospodarska organizacija.

— g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani. Okrajno učiteljsko društvo za litijski okraj Din 400 »v zadoščene tovarišu Bernardu Andoljšku v sporni zadevi Andoljške-Zajc«, vsled sklepa na društvenem zborovanju dne 8. februarja t. l. — Ljubljansko učiteljsko društvo Din 100 in v počestčenje Janko Likarjevega spomina pa tudi Din 100. — Živili darovalci in nasledniki! Današnji izkaz 600 Din; zadnjič izkazanih Din 11.847; skupaj z današnjim izkazom Din 12.447. To vsoto, okroglo 50.000 K, je darovalo učiteljsvo od 15. novembra l. l. do 15. marca t. l., torej v štirih mesecih. Po novem letu je darovalo podeželsko učiteljsvo Din 6617, ljubljansko učiteljsvo pa Din 3527, kar kaže, da ni meja med darežljivostjo za konvikt med podeželskim in ljubljanskim učiteljsvom, ki kar tekmuje med sabo, kdo bo položil razmer-no večjo vsoto na žrtvenik za učiteljske

sirote v počestčenje »moža dela in ustvarjanja«. Pozabiti pa ne smemo pri tem vzorne požrtvovalnosti učiteljsva mariborske oblasti, ki je darovalo v kratkem času nepričakovano lepo vsoto za »učiteljski dom« v Mariboru, ki ima isti namen, kakor ljubljanski učiteljski konvikt. Učiteljskega doma v Mariboru bodo lahko deležni učiteljski otroci osnovnih, meščanskih, srednjih šol in učiteljskega, do čim bodo dobili v ljubljanskem konviktu svoj zavičaj tudi slušatelji univerze, tehnike, konservatorija, trgovske akademije, tehniške srednje šole, pevske šole Glasbene Matice, orglarske šole itd. Umevno je ob sebi, da bodo dobili učiteljski otroci mariborske oblasti, ki bi izpopolnjevali svoje študije v Ljubljani, ki je postala po prevratu kulturno središče Slovenije, v ljubljanskem konviktu tudi tako oskrbo, kakor v uravnanim očetovem domu. »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« je bilo prvotno namenjeno samo učiteljskim otrokom z bivše Kranjske. Leta 1905., torej po desetletnem obstanku, smo pa razširili delokrog društva na celo Slovenijo in takrat smo tudi sklenili, da pride po ljubljanskem konviktu na vrsto zgradba poslopja z enakim namenom v Mariboru in v Gorici. Spričo tega dejstva ima učiteljsvo mariborske oblasti, ki je od leta 1905. dalje prispevalo lepo vsoto za ljubljanski konvikt, tudi pravico, da bo smela njega deca izpopolnjevati svoje študije pod gostoljubno streho ljubljanskega učiteljskega konvikta. Več kot gotovo je pa tudi, da bomo morali kazati svojo gostoljubnost tudi učiteljskim otrokom slovenske narodnosti iz Julijske Benečije. — »Vsi, kar je nas, se čutimo, da smo ljudje in bratje drug drugemu.« (Eng. Gangl: »Moje obzorje«). — Jakob Dimnik, blagajnik.

— g Učiteljski dom v Mariboru. Članarina in darila: Učiteljsko društvo za slovenjgraški okraj 200 Din, učiteljsko društvo za konjiški okraj 500 Din; Vokač Jožko, železniški uradnik (ilustrator) »Narodnih pravljic iz Prekmurja« 50 Din. — Za »Ganglov kamen« so darovali: Karla Kirar-Pavlova, voditeljica. Trnje (Prekmurje) 10 Din; šolsko vodstvo Velika Poljana (Prekmurje) 30 Din; učiteljice dekliske osnovne šole III. v Mariboru 25 Din; Majhen Ivan, nadučitelj pri Sv. Benediktu v Slov. goricah 10 Din; Jakopc Franjo in Caharija Dorče, učitelja pri Sv. Rupertu v Slov. goricah 10 Din; Vogrinec Anton, nadučitelj pri Sv. Antonu v Slov. goricah 1 obveznico 7% državnega posojila 1 100 Din, skupaj 185 Din. Zadnjič izkazanih 6082 Din = 6267 Din. — M. Kozuh, blagajnik.

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljsvu in šolam, posebno pa šolskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjižarne v Ljubljani. Frančiškanska ulica, št. 6.

Nove knjige in druge publikacije.

— kpl Fran Žgur: Pomladančki. Knjigo je opremil A. Črnič. Založila Narodna knjižarna v Gorici, Via Carducci, 7.

— kpl Fridolin Žolna: Dvanajst kratkočasnih zgodbic. Splošna knjižnica št. 12. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna. Cena broš. 8 Din, vez. 13 Din.

— kpl Jovan Udicki (Sremska Mitrovica — Srem): Za našu braću i naše sestre. Prikaz za Nacionalnu Propagandu — iz 6 br. Dečjih Novina — u 2 čina sa živim slikama, svirkom i pevanjem. Izd.: uredništvo »Dečjih Novina«, Novi Sad (Petra Zrinjskog ul. 19.)

— kpl Mile Klopčič: »Plamteči okovi«. II. zvezek »Proletarske knjižnice«. Broširana 10 Din, v platno vezana 20 Din, po pošti 1 Din več. Založba »Proletarske knjižnice«, Ljubljana, Turjaški trg, 2 (dvorišče).

— kpl Nova učna knjiga za meščanske šole. V Mariborski tiskarni je izšla učna knjiga M. Pirc. Zemljepis Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za meščanske šole. Knjiga ima aprobacijo in stane vezana 28 dinarjev.

— kpl Deveto in deseto poglavje kazenskega zakonika za Srbijo. Zakon o posesti in nošenju orožja. Zbirka zakonov XIV. snopič. Cena 12 Din 50 p s poštnino vred. — Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

— kpl Smetanov jubilej. V proslavo Smetanove stoletnice izda Tiskovna zadruga v Ljubljani jubilejni spis, ki izide koncem marca v posebni knjižici.

Ocene.

»Pomladančki«.

Zbirka pesmic Frana Žgurja. Tisk. in zal. Narodna knjižarna v Gorici 1923.

Pesnik Fran Žgur je naš star znanec iz Zvončka. Tam doli v solnčni Podragi na Vipavskem je preživel mlada in dosedanja leta mož, navdušen za vse lepo in blago. Njegova mehka pesniška duša se je oklenila takoj vsakega boljšega lirika n. pr. Jenka, pozneje z vsem srcem Gregorčiča, Sardenka in Amona in nazadnje Županiča. Cicibanu je posvetil ta zvezek mladinskih verzov. Fr. Žgur je že v zrelih letih, nekako 58, in

lahko zre na obdelano polje svojih ljubljencev ne le Pomladan kov, marveč tudi dosedanjih pesniških proizvodov sploh. Reči moramo, da je dobil v navedenih vzornikih res mojstre in mojstri pevci odličnega učenca. Čnjmo, kaj ponujajo Pomladančki! Posvetilo Cicibanu je popolnoma v župančičevi maniri umišljena in oblikovana pesmica, ki bo otrokom in drugim gotovo všeč. Nadaljnji oddelek razgrinja pred nami 19 pesmic, ki z njimi izraža željo, hrepenenje in poždrave novi pomladi večinoma na originalni način, a vse blagodneče, plaho in mehko. Le tiha vrba ob brežini naj čuje, da hoče pesnik bratcev, noče slug! Druga skupina bi hranila večino pesmic o pomladi in poletju. Nekaj je vendar tudi drugih in drugačnih n. pr. Sveti Nikolaj, Kadar tiha mrzla smrt ali Slovo, ko pesnik pusti konjičko vajeti, da sam poskoči z njim po cvetnih livadah božanstvene poezije. — Tretjo skupino bi jaz nazval uspanke, ki so se F. Ž. zares posrečile in lahko trdimo, da je pesnik v tem oddelku pravi psiholog. Lice se mora najresnejšemu filistru razbrati v nasmeh, kaj pričara pesnik Žgur detetu na misel, ko ga hoče usnavati. Tu je mojster! Četrti oddelek nam ponuja te zbirke najboljše pesmice-šaljivke, deklamovanke, igravice, kolede in prigodnice o raznih letnih časih. Teh sem bil o pregledovanju drobnega zvezka najbolj vesel. Ko sem jih nekaj prečital v šoli otrokom, so se kar trgali za nje, kdo jih bo čital. Sme-lo lahko rečem, da poleg Županičiča in Sardenka ne zna noben sedanjí pesnik mladini ubirati takih-le pesmic, pripomoči k tolkemu veselju.

Samo en vzgled: Kolca nekovana, baba pelje bana: Na gugava kola pisana dva vola. Stopi v voz; brez truda videl boš čuda; Puro podkova-no, gosko osedlano; tudi volka strica, zraven je lisica; prvi, glej, mašuje, druga mu slušuje — Zajec v stolu moli, vrana šla po sol je, vran pa drva kolje...

Poslednji predal hrani nekaj prigodnic: eno pesniku starini R. S. o smrti, drugo izza časov, ko je bil pesnik interniran v Mittergrabneru in Oberhollabrunnu, zadnji dve pa o kraljeviču Marku, ki spraviča čitatelja v dobro voljo, v smeh, da nehoti zdihne: Ali ni nič več?

Sedaj pa oglejmo pesnika še od druge strani. Ali mu res česa manjka? Mili Bože! Kdo je od nas popoln? In kdor hoče, najde tudi v jajcu dlako, če jo hoče. Pesnik je ozdravil od bolezni, ki sem mu jo včasih očital: Frane, Ti najdeš dobro misel kmalu, potem pa iščeš tej misli rimo in z najdeno rimo čisto pokvariš dobro misel. Nekje sem nedavno čital enak nasvet v približno tej obliki: Rima naj ne bo tvoj tiran, marveč glej, da boš ti njen gospod. No, tega se je pesnik otreles. Imamo jih pač še nekaj, ki se niso otreli znane napake vseh mladih rimovalcev in merilcev verzov. — Misli so v pesmih otroškemu pojmovanju umerjene.

Pesnik sam mi je potožil v zadnjem listu, koliko pogreškov mu je pustila tiskarna v prvih izdihih in mi v ta namen poslal takšen vzorec, kako se z umotvorji ne sme delati. Pozna se pa še drugemu natisu precej površnosti. Škoda! — Meni ne ugašajo tudi slifce.

Slovnikiški napak v naglici nisem našel razven morda: v gnezdah m. gnezdih. Težje je z velikimi in veliko črko. Pa to so malenkosti, ki nas ne motijo ob čitanju.

Frano Žgurju teko granesi gladko kakor malokomu. Njegovi Pomladančki zaslužijo gotovo, da jih mlado letošnje solnce razpase po naši svobodni domovini. Deca bo imela z njimi mnogo, mnogo zabave. Zato pa pričakujem, da bom mogoč kot Pomladančkom kmalu napisati enak, če ne še toplejši pozdrav b o d o č e m u zvezku Žgurjevih pesmi! Na svidenje!

Ivo Trošt.

— k V zbirki zakonov je izšel kot XIV. snopič Zakon o posesti in nošenju orožja ter deveto in deseto poglavje kriminalnega zakona za Srbijo, ki sta razširjena na celo državo. Zakonu je prideljena tudi primerjalna razpredelnica tozadevnih odredb srbskega, avstrijskega in nemškega kazenskega zakona, ki jo je sestavil dr. Janko Polec.

— k Fridolin Žolna: Dvanajst kratkočasnih zgodbic. Utrinki so to, veseli in šegavi, dasi mestoma malce jedki. Bosanski kmet, ki je na poseben način častil Marijo na Trsatu, Kranjec, ki mu je smrdel ves svet itd., pa tudi naša slavna uprava in njena polževa hitrost. Posebne vrste ti je Niko Počivalnik narodna žrtve. Ko človek bere to satiro, mu skoro nehoti vstane pred očmi, kak znan obraz, pa si misli: Dobro je gledal ta Fridolin Žolna in nič ni ušlo njegovemu očesu. V slovenski sodobni humoristični literaturi brez dvoma zavzema Milčinski prvo mesto.

— k Jovan Udicki: Za našu braću in naše sestre. Igrica je prikladna za šolske uprizaritve z mladino posebno ob nacionalnih in državnih praznikih ter ob priliki obletnic izgube našega Primorja in Korotana. Treba bi jo bilo le prevesti na slovenski jezik. Verzi teko v srbskem jeziku prav gladko. Ideja igrice je široko iredentistična, ker se pesnik ne spominja samo neodrešenih bratov v Primorju, Istri, Korotanu temveč prav vseh, tudi onih, ki ječe pod tujim jarmom Madžarske, Romunije, Grške in Bolgarske ter se spominja tudi naših rojakov v Ameriki. V uvodu je označena na dveh straneh smer smotrene propagande in namen izdavanja. Tu dobite odgovor na vprašanje: Sta se hoče ovom nacional. propagandom Delce prav toplo priporočamo, obenem pa želimo, da bi ga nam kak pesnik prevedel in prikožil za naše šolske odre.

— k Mile Klopčič: Plamteči okovi. Knjiga obsega 38 pesmi in je delo 18letnega mladega pesnika Mile Klopčiča. Proletarska knjižnica je izdala zbirko kot II. zvezek, v prvem so izšle »Pravilice iztoka«. Knjiga je posvečena spominu Lenina.

Moto: Upor večnoživa je sila življenja. Upor je od množice zločencev molitve. Upor je stopnica do templja vstajenja. Upor je od glada rojena besnitev. Upor je, ki nove svetove spočenja!

O drobni knjižici bi lahko napisali dolge predale, kajti verzi so polni misli, polni vročega življenja in trpke resnice. Revolucionarne misli, ki prevevajo pesem za pesmijo se spajajo z verzi kot eno, ker oboje teče gladko in udarja v svet kot jeklo. Vse pesmi so samo ena velika neomajna vera v zmago ideje; velika volja, iz katere črpa tudi pristaš evolucije lahko novih sil in osveženj.

— k M. Pirc: Zemljepis Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za meščanske šole. Sicer drobna Pirčeva knjiga je po vsebini bogata in podaja v izbrani obliki najvažnejšo snov iz zemljepisa in razvoja naše države, kar mora vedeti

vsak naš državljan. Zemljepisna snov je dobro razvrščena in pregledna. Pisatelj se je skrbno oziral tudi na slovensko ozemlje izven naše kraljevine. Posebno vzorno je sestavljen zadnji del, ki obravnava postanek naše države, lego z ozirom na ostalo Evropo, prebivalstvo po narodnosti in veri, gospodarske razmere, prosvetne razmere in ustavo. Morda v sredini knjige kvarijo okus malo prevelike naslovne črke. Gotovo bo knjiga meščanskim šolam dobrodošla in se jo bo tudi v višjih razredih osnovnih šol s pridom uporabljalo.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= UČITELJSKO DRUŠTVO ZA LAŠKI OKRAJ zboruje v soboto, dne 5. aprila t. l. ob 10. uri v poslopju deške šole v Hrastniku po sledečem dnevnem redu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi, društvene in stanovske zadeve. 3. Predavanje tovariša P. Seliškarija: »Estetika duše in vprašanje protialkoholnega gibanja«. 4. Predlogi in slučajnosti. Polnoštevilne udeležbe prosi in pričakuje odbor.

Poročila:

+ SAVINSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 6. marca 1924 na Gomilskem. Od 33 članov je bilo navzočih 24 in 1 gost; drugi so se primerno opravičili.

Tovariš predsednik nam je orisal v kratkih potezah veliko delo, ki ga je izvršilo naše združenje UJU v tem letu; zlasti pa pri razvrstitvi učiteljsva v kategorije. Dalje je tolažil tudi reve — reducirane učiteljice ženskih ročnih del ter jim naznanil, da bo naše Združenje gledalo tudi v tem oziru doseči svoj uspeh. Povdarjal je o važnosti včlanjenja pri UJU. Naš okraj je razen 1 tovarišice ves včlanjen.

Nadalje omenja, da naj sleherni tovariš gleda na to, da pridobi čim večje število naročnikov za »Zvonček«, ker se sedaj naročnikom nudi prilika, da plačujejo naročnino istega mesečno lahko.

Glede II. občnega zbora »Učiteljski dom« v Mariboru predlaga, da vpošlje naše društvo na občni zbor vsaj enega delegata; nakar je članstvo izvolilo tov. predsednika Zdolška.

Poročila društvenih funkcionarjev: Društveni tajnik poroča, da je imelo društvo v preteklem letu 4 zborovanja, a pri vsakem zborovanju pa po eno predavanje. Zborovanja so bila vobče dobro obiskana.

Blagajnik poda sledeče: Dohodkov je imelo društvo v tem letu 3980 Din proti 3880 Din izdatkov. Preostanek 100 Din se pošlje kot Ganglov kamen »Učiteljskemu domu« v Maribor. Pregledovalca računov sta našla vse račune v vzornem redu in predlagala, da se da blagajniku absolutorij.

Hvalevredno je omeniti tudi dar ge. tovarišice Brišnikove našemu društvu v znesku 50 Din, za kar se ji društvo ponovno zahvali.

Volitve: Volitve so se vršile z vzklikom. Na predlog tov. g. Mejovška je bil izvoljen stari odbor, v katerem so bili sledeči gg. tovariši in tovarišice: Predsednik: tov. g. Mirko Zdolšek; podpredsednik: tov. g. Julij Sevnik; tajnik: tov. g. Lojze Lušin; blagajnik: tov. g. Martin Sotlar; odbornici: tov. gđ. Jožica Ahlikova, tov. gđ. Julka Virantova; odb. namest.: tov. g. Ivan Urek, tov. gđ. Mara Lavričeva.

Referati: O načrtu »Socijalne ustanove« nam je podal tovariš predsednik Zdolšek. Ponovil nam je besede referenta tov. g. Fr. Škulja, ki jih je govoril o gorentji temi na pokrajinski skupščini v Ptuj, ki pa kljub veliki potrebi ustanove niso obrodile zaželenega sadu. Tovariš Zdolšek je povdarjal, kako velikega pomena bi bila ustanova za bolehaloče tovariše in tovarišice, ki ne morejo okrevati radi slabih gmotnih razmer, katere danes pač skoro slednjega tovariša tlačijo in gnjavijo. Svoje cilje bomo dosegli pač le v samopomoči! Sklene se: UJU se pozivlja, da stopi z že na pokrajinski skupščini ustanovljenim tozadevnim odborom in stik in mu pomaga, da se cela zadeva čimprej realizira.

Članarina: Članarina ostane na željo članstva kot doslej letno 120 Din.

Društvene zadeve: Glede 50-letnice obstoja društva se sklene, da se bo ista slavila v mesecu maju, in sicer na Polzeli. — Konečno je društvo obravnavalo o knjigi »Školska higijena« in reduciranja razredov.

+ REDNI OBČNI ZBOR »LJUBLJANSKEGA UČITELJSKEGA DRUŠTVA« se je vršil v soboto, 16. februarja 1924 na deklški osnovni šoli pri sv. Ja-